

نسخه بازنگری شده برنامه اقدام ملی و استراتژیهای تنوع زیستی (۲)

۲۰۳۰-۲۰۱۶

معاونت محیط طبیعی و تنوع زیستی سازمان حفاظت محیط زیست ۲۰۱۶

۱۳۹۵

اهداف راهبردی	اهداف ملی	برنامه اقدام
هدف راهبردی ۱: جریان سازی تنوع زیستی در دولت و جامعه و ارتقاء آگاهی و مشارکت همگانی جهت حصول به اهداف توسعه پایدار	هدف ملی ۱: تا سال ۲۰۲۰، راهبرد ملی برای نظام آموزش رسمی و غیررسمی در مورد مفاهیم، ارزش‌ها و روش‌های حفاظت از تنوع زیستی تدوین و اجرا شوند.	<p>۱- تدوین راهبرد/سیاست ملی برای آموزش محیط زیست که جامعه و دولت را جهت مشارکت فعال در حفاظت تنوع زیستی و دیگر تلاش‌های مرتبط تشویق و توانمند سازد.</p> <p>۲- لحاظ نمودن موضوعات مربوط به تنوع زیستی در برنامه‌های آموزشی ملی و کتاب‌های درسی</p> <p>۳- برگزاری جشنواره‌ها، نمایشگاه‌ها و رقابت‌های سالانه با موضوع تنوع زیستی (به طور مثال جشنواره فیلم سبز، روز هوای پاک، جایزه صنعت سبز و غیره)</p> <p>۴- همکاری با رسانه‌ها برای تولید محصولات آگاهی رسان و ترویجی</p>
	هدف ملی ۲: تا سال ۲۰۲۰، دانش و آگاهی متخصصان و کارشناسان برای مدیریت کارآمد تنوع زیستی ارتقاء یابد.	<p>۵- برنامه‌های جامع آموزش محیط زیستی همگانی با همکاری ذینفعان مرتبط بازمینی و بروز رسانی شود.</p> <p>۶- دوره‌های آموزشی برای کارشناسان و نیروهای فنی مراجع دولتی مرتبط برگزار خواهد شد.</p> <p>۷- دوره‌های آموزشی برای تصمیم سازان در سطح ارشد برگزار خواهد شد از جمله وزارتخانه‌ها، قوه قضاییه، و مجلس.</p>
	هدف ملی ۳: تا سال ۲۰۲۵، تمامی ذینفعان به نحوه شایسته در حفاظت تنوع زیستی درگیر شده (از طریق مشارکت موثر جوامع محلی)	<p>۸- ترویج مفهوم «طبیعت سلامت، انسان‌های سلامت» به منظور افزایش آگاهی عمومی از ارزش طبیعت برای سلامت و رفاه آنها</p> <p>۹- تسهیل ایجاد و توانمندسازی سازمان‌های مردم نهاد به منظور افزایش نقش جوامع در حفاظت تنوع زیستی و بهبود شرایط محیط زیستی در کشور</p> <p>۱۰- حمایت از شبکه سمن‌های محیط زیستی جهت قوی‌تر و فنی‌تر شدن</p>
	هدف ملی ۴: تا سال ۲۰۲۵، ملاحظات تنوع زیستی در سیاست‌ها، قوانین، راهبردها و روش‌های توسعه ملی و محلی جریان سازی شده‌اند.	<p>۱۱- ملاحظات تنوع زیستی را در تدوین و اجرای ابزارهای سیاسی، قانونی و حاکمیتی وارد نمایید.</p> <p>۱۲- لحاظ نمودن جنبه‌ها و ملاحظات تنوع زیستی و کارکردهای اکولوژیکی در تدوین</p>

<p>و اجرای برنامه‌های کالبدی و ابزارهای برنامه ریزی در تمامی سطوح برنامه ریزی</p> <p>۱۳- تقویت ساختار بخشی و فرابخشی از طریق مدنظر قرار دادن منابع طبیعی و شرایط محیط زیستی کنونی (سازمان محیط زیست و وزارت جهاد کشاورزی می‌توانند پیشنهادات خود را به کابینه ارائه دهند).</p> <p>۱۴- تخصیص مناسب منابع در بخش‌های کلیدی جهت تسهیل موثر حفاظت تنوع زیستی</p>		
<p>۱۵- ایجاد سازوکار حسابرسی محیط زیستی ملی با ملاحظه خدمات، هزینه‌ها و ارزش‌های اکوسیستمی</p> <p>۱۶- آماده‌سازی رهنمودهایی برای ارزشگذاری خسارت اقتصادی ناشی از اجرای طرح‌های توسعه در مناطق حفاظت شده ایران</p> <p>۱۷- تهیه پایگاه داده‌ای در خصوص مدیریت و بروزرسانی ارزش اقتصادی اکوسیستم‌های طبیعی در مناطق حفاظت شده</p> <p>۱۸- مطالعات توجیهی و ایجاد چارچوب ملی برای استفاده از سازوکار PES برای حفاظت تنوع زیستی</p> <p>۱۹- تدوین اصول و مقررات مربوط به توسعه کسب و کار بر اساس استفاده پایدار از منابع تنوع زیستی</p>	<p>هدف ملی ۵: تا سال ۲۰۲۵، ارزش‌های تنوع زیستی در برنامه ریزی، فرآیندهای توسعه‌ای، راهبردهای کاهش فقر و حساب‌های ملی و محلی وارد شده‌اند.</p>	
<p>۲۰- بروزرسانی سیستم اطلاعات محیط زیستی در سطوح ملی، منطقه‌ای و استانی</p> <p>۲۱- احیای تارنمای CHM (www.CHM.ir)</p> <p>۲۲- ارتقاء آزمایشگاه‌های تنوع زیستی</p> <p>۲۳- مدنظر قرار دادن اصول مذهبی همچنین دانش اجتماعی و سنتی در مورد استفاده پایدار از تنوع زیستی به خصوص هدایت پیروان ادیان جهت انجام خیر و پرهیز از گناه در خصوص حفاظت از محیط زیست در کلیه سطوح و اقشار جامعه</p>	<p>هدف ملی ۶: تا سال ۲۰۲۵، پژوهش‌های با موضوع با موضوع تنوع زیستی زیرساخت‌های اطلاعاتی مربوطه تقویت شوند.</p>	<p>هدف راهبردی ۲: پایش، ارزشیابی و گزارش دهی یکپارچه در خصوص تنوع زیستی</p>
<p>۲۴- طراحی و پیاده سازی یک نظام پایش جامع در مناطق حفاظت شده ایران برای بهبود تاثیر حفاظت از تنوع زیستی مطابق با</p>	<p>هدف ملی ۷: تا سال ۲۰۲۵، یک نظام ملی یکپارچه پایش، ارزشیابی و گزارش‌دهی ایجاد شود.</p>	

<p>استانداردهای جهانی</p> <p>۲۵- طراحی نظام پایش هوشمند برای نظارت بلند مدت بر تنوع زیستی</p> <p>۲۶- تخصیص بودجه خاص به تدوین و اجرای برنامه‌های حفاظتی و نظام پایش هوشمند در مناطق حفاظت شده</p> <p>۲۷- تهیه خلاصه گزارش‌های پایش و ارزشیابی برای ارایه به تصمیم گیران در سطح ملی (به صورت سالانه)</p> <p>۲۸- تهیه شاخص‌های تنوع زیستی و مدنظر قرار دادن آنها در فعالیت‌های مرتبط با تنوع زیستی</p>		
<p>۲۹- بازبینی و بروزرسانی قوانین و سیاست‌های مرتبط با تنوع زیستی</p> <p>۳۰- ایجاد بستر قانونی برای مشارکت بالاتر جوامع محلی، بخش خصوصی و دیگر شرکاء در حفاظت تنوع زیستی و برنامه‌های مدیریتی بهره‌برداري پایدار</p>	<p>هدف ملی ۸: تقویت چارچوب‌های ملی قانونی، نظارتی و نهادی و روندهای قضایی برای حفاظت از تنوع زیستی</p>	
<p>۳۱- بروزرسانی معیارهای بهره برداری از منابع تنوع زیستی و خدمات اکوسیستمی</p> <p>۳۲- بازبینی و بروزرسانی شاخص‌های ملی تنوع زیستی</p> <p>۳۳- ترویج گونه‌های بومی برای احیای جنگل‌ها و مراتع</p> <p>۳۴- ترویج روش‌های کشاورزی پایدار</p> <p>۳۵- تدوین و اجرای یک برنامه یکپارچه برای تنوع زیستی زراعی</p>	<p>هدف ملی ۹: تا سال ۲۰۳۰، نرخ خسارت به زیستگاه‌های طبیعی به خصوص جنگل‌ها، تالاب‌ها، کوهستان‌ها و اراضی خشک، حداقل به نصف کاهش یابد، و نقصان و تکه تکه شدن آنها به طور چشمگیری کاهش پیدا کند.</p>	<p>هدف استراتژیک ۳: کاهش فشار بر تنوع زیستی و ترویج بهره‌برداري پایدار از منابع طبیعی</p>
<p>۳۶- یک برنامه ملی برای حفاظت محیط زیست ساحلی و دریایی تدوین و اجرا کنید.</p> <p>۳۷- بررسی وضعیت فعلی، تحلیل خلاءها، و برنامه ریزی مدیریتی برای گونه‌های دریایی در معرض تهدید</p> <p>۳۸- تهیه نقشه گونه‌های دریایی آسیب‌پذیر و در وضعیت بحرانی</p> <p>۳۹- تقویت همکاری‌های منطقه‌ای برای حفاظت، احیاء و مهار آلودگی در نواحی دریایی و ساحلی با تاکید ویژه بر اکوسیستم‌های جزیره‌ای</p> <p>۴۰- جایگزینی ماهیگیری تخریب‌گر با روش‌های پایدار با تمرکز بر گونه‌های محلی</p>	<p>هدف ملی ۱۰: تا سال ۲۰۲۵، آلودگی به ویژه آلودگی دریایی (از جمله آلودگی ناشی از رسوبات و مواد مغذی) به طور چشمگیری کاهش یابد.</p>	

<p>۴۱- تعادل و حفظ کیفیت آب زیرزمینی از طریق آبخیزداری، مدیریت آبخوان، مدیریت استخراج، عواملی که تخییر آب زیرزمینی را کاهش می‌دهند و مهار آلودگی</p>		
<p>۴۲- احیای گونه‌های محلی و جلوگیری معرفی، رشد و پراکنده شدن گونه‌های مهاجم ۴۳- مطالعه اثر گونه‌های بیگانه مهاجم بر اکوسیستم‌های آبی و خاکی</p>	<p>هدف ملی ۱۱: تا سال ۲۰۲۰، گونه‌های بیگانه مهاجم مهار شده و تا سال ۲۰۲۵ اثر این گونه‌ها بر اکوسیستم‌های آبی و خاکی به طور محسوس کاهش یافته است.</p>	
<p>۴۴- ایجاد سازوکاری توسط دولت برای تدوین استانداردهای مناسب برای مهار تولید، واردات و مصرف محصولات دستکاری شده ژنتیکی ۴۵- تدوین چارچوب قانونی و سیاست‌هایی ملی برای ایمنی زیستی در مورد اثر مخرب محصولات دستکاری شده (زنده و غیرزنده) ۴۶- ظرفیت سازی برای مانع شدن از محصولات دستکاری شده و توسعه کشاورزی پایدار متناسب با شرایط محلی</p>	<p>هدف ملی ۱۲: تا سال ۲۰۲۰، سیاست‌ها و مقررات و سیاست‌های ایمنی زیستی تدوین شده و یک سازوکار اجرایی موثر پیاده می‌شود.</p>	
<p>۴۷- تدوین یک برنامه جامع برای مسایل محیط زیستی که بروز خواهد کرد (اثر تغییر اقلیم، پدیده طوفان گرد و غبار، خشکسالی و کمبود آب، نابودی تالاب‌ها، آتش‌سوزی جنگل‌ها و بیماری حیات وحش) ۴۸- ترویج سازوکارهایی برای افزایش آگاهی و ظرفیت سازی مسئولین و دیگر ذینفعان برای برنامه‌ریزی کارآمد در رابطه با تنوع زیستی و موضوعات تغییر اقلیم ۴۹- مدنظر قراردادن معاهده پاریس در رابطه با سازگاری با تغییر اقلیم و حفاظت از تنوع زیستی</p>	<p>هدف ملی ۱۳: تا سال ۲۰۲۰، اقدامات موثر جهت کاهش اثر تغییر اقلیم بر تنوع زیستی تعیین و تا سال ۲۰۱۸ سازوکار مناسب آن پیاده می‌شود.</p>	
<p>۵۰- تلفیق تنوع زیستی در نظام مدیریت شیلات ۵۱- تدوین و اجرای یک برنامه مدیریت جامع اکوتوریسم ۵۲- تدوین شاخص‌های پایداری و برنامه به کار بستن آنها در فعالیتهای مرتبط با تنوع زیستی</p>	<p>هدف ملی ۱۴: تا سال ۲۰۳۰، اقدامات موثر برای بهره‌برداری پایدار از منابع تنوع زیستی تدوین و اجرا می‌شوند.</p>	
<p>۵۳- بهبود پاسخگویی و شفافیت در تصمیم‌گیری در خصوص حفاظت از تنوع زیستی و حاکمیت منابع زیستی</p>	<p>هدف ملی ۱۵: تا سال ۲۰۲۵، حاکمیت درست برای حفاظت و استفاده پایدار از تنوع زیستی ارتقاء پیدا می‌کند.</p>	

<p>۵۴- به رسمیت شناختن دانش سنتی در مورد حفاظت و مدیریت منابع طبیعی</p>		
<p>۵۵- تجدید نظر در برنامه مدیریتی مناطق تحت بهره‌برداری بیش از اندازه، سوء بهره‌برداری، و بهره‌برداری بی رویه از منابع طبیعی مطابق با ظرفیت برد</p> <p>۵۶- تدوین، تامین بودجه و اجرای طرح‌های ملی و استانی برای حفاظت از اکوسیستم‌های شکننده و در وضعیت بحرانی (مانند یوزپلنگ، زاگرس و طرح تالاب‌ها)</p> <p>۵۷- احیای کمیته تنوع زیستی تحت کمیسیون ملی توسعه پایدار با عضویت سازمان‌های دولتی و غیردولتی مقتضی</p>	<p>هدف ملی ۱۶: تا سال ۲۰۲۵، حفظ، احیاء و بهره‌برداری پایدار از اکوسیستم‌های خشکی و آبی درون مرزی تضمین می‌شوند.</p>	<p>هدف راهبردی ۴: حفاظت یکپارچه تنوع زیستی</p>
<p>۵۸- مدیریت یکپارچه نواحی ساحلی در شمال و جنوب ایران، شامل شناسایی نواحی حائل ساحلی و تعیین فعالیت‌های قانونی و مجاز در این نواحی</p> <p>۵۹- بروزرسانی و اجرای برنامه مدیریتی جامع ملی برای اکوسیستم‌های دریایی</p> <p>۶۰- تدوین برنامه ملی برای مدیریت یکپارچه جزایر خلیج فارس</p>	<p>هدف ملی ۱۷: تا سال ۲۰۳۰، اکوسیستم‌های دریایی و ساحلی به شکل پایدار مدیریت و حفاظت می‌شوند.</p>	
<p>۶۱- تدوین یک رویکرد نظام‌مند شامل روش‌ها، تکنیک‌ها و تخصص برای تهیه نقشه و الویت بندی احیای اکولوژیکی تالاب‌ها</p> <p>۶۲- بهبود مدیریت کارآمد آب‌های داخلی کشور با تاکید بر تالاب‌ها و رودخانه‌ها</p> <p>۶۳- کاهش تعداد تالاب‌های کشور که در فهرست مونترو قرار دارند.</p> <p>۶۴- بهبود بهره برداری پایدار از خدمات و کالاهای تالابی از طریق ارتقاء آگاهی و بروزرسانی مقررات و سیاست‌ها</p> <p>۶۵- تدوین و اجرای برنامه مدیریتی جامع برای تالاب‌ها با اهمیت جهانی که در کنوانسیون رامسر به ثبت رسیده اند</p>	<p>هدف ملی ۱۸: تا سال ۲۰۱۸، حفاظت و بهره‌برداری معقولانه از تالاب‌ها تقویت شده و وضعیت حداقل ۵۰ درصد از تالاب‌های نقصان یافته، ارتقا می‌یابد.</p>	
<p>۶۶- تقویت ساختار قانونی و تامین منابع مالی در مناطق حفاظت شده</p> <p>۶۷- شناسایی کربدورهای حیات وحش جهت تسهیل مهاجرت داخل و بین مناطق حفاظت شده</p>	<p>هدف ملی ۱۹: تا سال ۲۰۳۰، حداقل ۲۰ درصد اکوسیستم‌های خشکی و آب‌های داخلی کشور و ۵ درصد مناطق ساحلی و دریایی (به خصوص مناطق با اهمیت به لحاظ تنوع زیستی و خدمات اکوسیستمی)</p>	

<p>۶۸- بروزرسانی برنامه مدیریت جامع مناطق حفاظت شده</p> <p>۶۹- افزایش مناطق حفاظت شده از ۱۰/۳ درصد در سال ۲۰۱۶ به ۲۰ درصد از مساحت کشور در سال ۲۰۲۰</p>	<p>حفاظت می‌شوند.</p>	
<p>۷۰- کاهش بهره‌برداری از جنگل‌های اولیه تا ۳۰ درصد در سال که منتج به توقف بهره‌برداری از جنگل‌های اولیه در سال چهارم از برنامه ششم توسعه کشور خواهد شد.</p> <p>۷۱- احیای ۱۵ درصدی جنگل‌های تخریب یافته با استفاده از گونه‌های بومی و محلی، احیای کیفیت گونه‌های شاخص تمامی نواحی جنگلی شامل زاگرس و هیرکان</p> <p>۷۲- توقف بهره‌برداری صنعتی از جنگل‌های اولیه و افزایش توسعه جنگلکاری از ۹۰۰ هزار به ۲/۹ میلیون هکتار</p> <p>۷۳- معافیت از تعرفه گمرکی برای واردات چوب و توسعه تسهیلات واردات چوب فرآوری نشده</p> <p>۷۴- توقف هرگونه ساخت و ساز درون جنگل‌های اولیه</p> <p>۷۵- انجام تعیین موجودی منابع جنگلی هر ۵ سال</p> <p>۷۶- بهبود روش‌های آبخیزداری در سطح ۸ میلیون هکتار تا پایان برنامه ششم توسعه کشور</p> <p>۷۷- از بهره‌مند شدن مستقیم و پایدار جوامع محلی از محصولات جنگلی از جمله اکوتوریسم اطمینان حاصل شود</p> <p>۷۸- خروج دام از جنگل‌ها بر اساس ظرفیت برد جنگل</p> <p>۷۹- تامین منابع قابل توجه از تمامی مبادی و از تمامی سطوح جهت تامین بودجه جنگلداری پایدار و تامین مشوق‌های کافی برای پیش بردن آن (شامل حفاظت و احیای جنگل)</p> <p>۸۰- تا سال ۲۰۵۰، اینکه تمامی جنگل‌های طبیعی مطابق با معیارها و شاخص‌های شناخته شده و چندمنظوره تحت جنگلداری پایدار قرار دارند، تضمین می‌شود.</p>	<p>هدف ملی ۲۰: تا سال ۲۰۲۵، برنامه‌های جنگلداری پایدار در نواحی جنگلی ایران تدوین و اجرا می‌شوند، نرخ جنگزدایی به طور محسوس کاهش می‌یابد و حداقل ۲۰ درصد جنگل‌های تخریب یافته احیا می‌شوند.</p>	

<p>۸۱- شناسایی و تهیه نقشه مراتع قرق و گونه‌های در معرض خطر تا سال ۲۰۲۵</p> <p>۸۲- تکمیل برنامه تعادل دام و مرتع تا سال ۲۰۲۵</p> <p>۸۳- تامین معیشت جایگزین برای مرتعداران به منظور کاهش تعداد دام</p> <p>۸۴- تقویت ساختار اتحادیه مرتعداران</p> <p>۸۵- شناسایی و حفظ فون و فلور در معرض خطر بیابانی</p> <p>۸۶- شناسایی و مدیریت نقاط داغ ریزگردها در ایران و کشورهای همسایه به منظور مهار و کاهش تاثیر آنها</p>	<p>هدف ملی ۲۱: تا سال ۲۰۲۵، مرتعداری پایدار تدوین و اجرا می‌شود.</p>	
<p>۸۷- تدوین و اجرای برنامه‌های مدیریتی و پادار کردن بودجه برای حفاظت از گونه‌های در معرض تهدید و خطر</p> <p>۸۸- تضمین حفاظت کافی در محل برای گونه‌های در معرض تهدید جهت پرداختن به اثرات تغییر اقلیم، تکه تکه شدن زیستگاهها و بهره‌برداری ناپایدار</p>	<p>هدف ملی ۲۲: تا سال ۲۰۲۵، گونه‌های در معرض تهدید (با توجه ویژه به شناسایی و ارزشیابی گونه‌های بومی محلی تا سال ۲۰۳۰) برنامه‌های کارآمد حفاظت تحت اجرا خواهند بود.</p>	
<p>۸۹- تدوین و تقویت مشوق‌های اقتصادی برای تشویق سرمایه‌گذاری مناسب توسط بخش خصوصی در مدیریت و حفاظت از تنوع زیستی (مانند مشوق مالیات سبز)</p> <p>۹۰- تخصیص بودجه مناسب به پژوهش در مورد موضوعات مرتبط با تنوع زیستی از سوی دستگاه‌های دولتی و عمومی</p> <p>۹۱- توجه به مالیات و حسابداری سبز به عنوان رکن نظام مالیاتی کشور از سوی بخش مالی ملی؛ عواید این بخش باید به صندوق ملی محیط زیست واریز شود تا به صرف زدودن آلودگی‌ها از و احیای محیط زیست گردد.</p>	<p>هدف ملی ۲۳: تا سال ۲۰۳۰، منابع مالی از تمامی مبادی برای حفاظت و بهره برداری پایدار از تنوع زیستی بسیج شده و به طور قابل ملاحظه افزایش می‌یابند.</p>	
<p>۹۲- تقویت همکاری دوجانبه و چندجانبه و ارتقاء همکاری‌های علمی و عملی مشترک</p> <p>۹۳- ایجاد مناطق حفاظت فرامرزی (مانند اندوختگاه‌های زیست سپهر، پارک‌های صلح، سایت‌های میراث جهانی و مناطق حفاظت شده) با کشورهای همسایه</p> <p>۹۴- افزایش توان فنی در زمینه همکاری‌های محیط زیستی بین‌المللی</p> <p>۹۵- تقویت مراکز منطقه‌ای با میزبانی</p>	<p>هدف ملی ۲۴: تا سال ۲۰۲۵، دیپلماسی محیط زیست، همکاری‌های دوجانبه و چندجانبه در موضوع تنوع زیستی در سطح منطقه‌ای و بین‌المللی ارتقاء می‌یابد.</p>	

کشور ایران به ویژه مرکز غرب و آسیای
مرکزی کنوانسیون رامسر و موسسه علوم و
فناوری‌های محیط زیستی سازمان
همکاری‌های اقتصادی
۹۶- تلاش برای ایجاد و تقویت موسسات
منطقه‌ای برای مبارزه با ریزگردها و آلودگی
آب
۹۷- افزایش همکاری با موسسات بین
المللی و نهادهای حفاظت از تنوع زیستی
(CBD,
CITES, Ramsar, UNESCO-MAB,
(UNCCD, IUCN, IPBES
۹۸- ارتقاء همکاری‌های منطقه‌ای و بین
المللی برای مبارزه با صید غیرقانونی و
قاچاق فون و فلور
۹۹- لحاظ نمودن دستور کار ۲۰۳۰ برای
توسعه پایدار (SDGs) در برنامه توسعه
کشور